



# Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidossa 31.8.2021

## Hoitovelkaa on kiireettömään hoitoon pääsyssä, hoitovelka on kuitenkin pienentynyt elokuun 2020 tilanteeseen verrattuna

### PÄÄLÖYDÖKSET

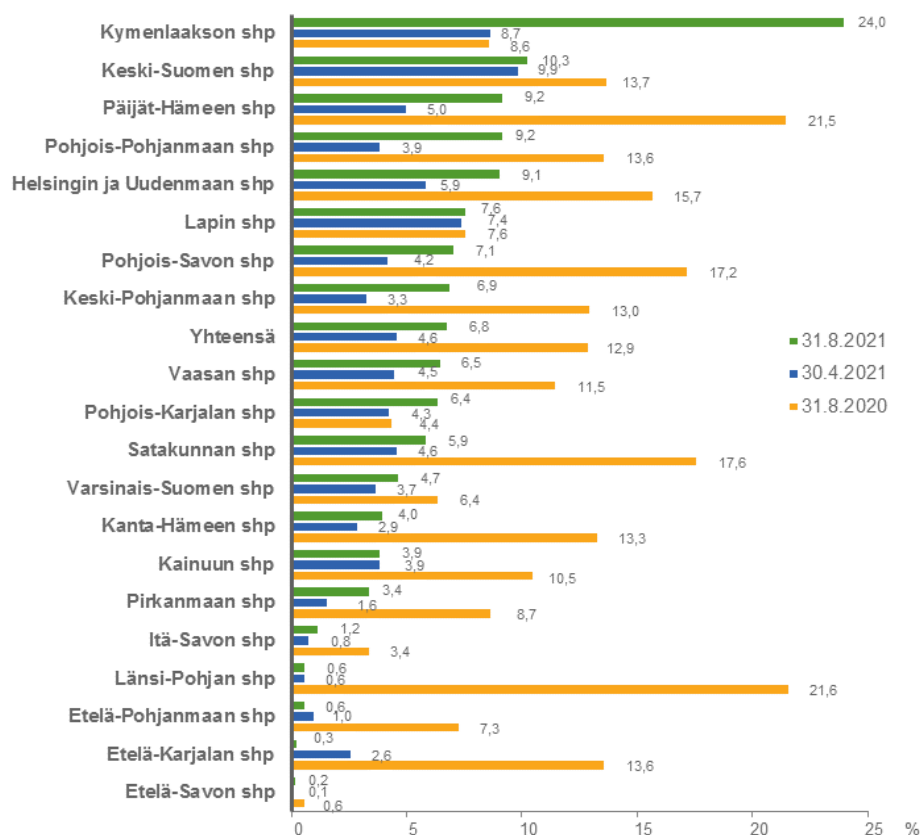
- Vuosina 2013–19 ennen koronaepidemiaa yli puoli vuotta hoitoa odottaneita on ollut elokuun lopussa keskimäärin 2 000, vuonna 2021 yli 9 000.
- Elokuun 2020 lopun tilanteeseen verrattuna yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden määrä oli kuitenkin laskenut yli 8 000 potilaalla.
- Suhteellisesti eniten yli puoli vuotta hoitoa odottaneita oli Kymenlaakson sairaanhoitopiirissä ja vähiten Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä.
- Potilaat olivat odottaneet 31.8.2021 kiireetöntä hoitoa keskimäärin kaksi kuukautta.
- Hoitojonot ovat kasvaneet edelleen psykiatriassa sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa.
- Kiireettömien läheteiden määrä on noussut tammi-elokuun aikana yli 70 000 edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Elokuun lopussa 140 032 potilasta odotti hoitoonpääsyä sairaanhoitopiirien sairaaloihin. Hoitoa odottaneista 9 539 (6,8 %) oli odottanut yli puoli vuotta pääsyä kiireettömään erikoissairaanhoitoon. Huhtikuun lopun tilanteesta näiden potilaiden määrä oli lisääntynyt 3 412:lla (Taulukko 1). Vaikka tilanne on huonontunut huhtikuun loppuun verrattuna, niin se on kuitenkin parempi kuin tilanne elokuun 2020 lopussa (Taulukko 2).

Syksyn 2020 tilanteeseen verrattuna sairaanhoitopiirit ovat saaneet hoitovelkaa korjattua yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden osalta. Yli puoli vuotta odotavia oli 8 189 henkilöä vähemmän elokuun lopussa 2021 kuin vuotta aiemmin (Taulukko 2).

Yli puoli vuotta kiireetöntä erikoissairaanhoitoa 30.8.2021 odottaneiden osuus kaikista odottajista oli suurin Kymenlaakson sairaanhoitopiirissä (24 %) ja pienin Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä (0,2 %). Pitkään hoitoa odottaneiden potilaiden osuus on noussut useimmissa sairaanhoitopiireissä huhtikuun tilanteesta. Kuitenkin elokuun 2020 tilanteeseen verrattuna on pitkään odottaneiden potilaiden osuus laskenut suurimmassa osassa sairaanhoitopiirejä (Kuvio 1, Taulukko 1).

**Kuvio 1. Yli puoli vuotta kiireetöntä hoitoa odottaneiden osuus sairaanhoitopiirien sairaaloihin odottavista (%) 31.8.2021, 30.4.2021 ja 31.8.2020**



**Pia Tuominen**

etunimi.sukunimi@thl.fi

**Ulla Laitinen**

etunimi.sukunimi@thl.fi



Suomen virallinen tilasto  
Finlands officiella statistik  
Official Statistics of Finland

**Taulukko 1. Hoitoa odottaneiden määrä ja odotusajat sairaanhoitopiireissä 31.8.2021**

Sairaanhoitopiiri	Hoitoa odotta- neet yh- teensä	Hoitoa odotta- neet 1-90 vrk	Hoitoa odotta- neet 91- 180 vrk	Hoitoa odotta- neet yli 180 vrk	Hoitoa odotta- neet yli 180 vrk	Jäsenkun- tien hoitoa yli 180 vrk odottaneet/ 10 000 as.	Odotus- ajan medi- aani	30.4.2021 hoitoa yli 180 vrk odotta- neet	Hoitoa yli 180 vrk odotta- neiden muutos 4/2021– 8/2021
	lkm	lkm	lkm	lkm	%	lkm	vrk	lkm	lkm
Etelä-Karjalan shp	2 119	1 748	364	7	0,3	0,6	45	57	-50
Etelä-Pohjanmaan shp	5 094	3 720	1 342	32	0,6	1,5	55	47	-15
Etelä-Savon shp	2 611	2 253	352	6	0,2	0,6	41	3	3
Helsingin ja Uuden- maan shp	48 754	33 670	10 628	4 456	9,1	24,5	58	2 779	1 677
Itä-Savon shp	1 445	1 126	302	17	1,2	4,3	42	13	4
Kainuun shp	2 250	1 553	610	87	3,9	11,6	61	91	-4
Kanta-Hämeen shp	5 942	4 415	1 289	238	4,0	13,7	–	178	60
Keski-Pohjanmaan shp	4 301	2 975	1 031	295	6,9	28,9	62	131	164
Keski-Suomen shp	8 674	5 254	2 523	897	10,3	33,8	73	846	51
Kymenlaakson shp	947	593	127	227	24,0	13,0	37	108	119
Lapin shp	1 060	738	241	81	7,6	6,8	60	72	9
Länsi-Pohjan shp	1 203	904	292	7	0,6	1,2	55	6	1
Pirkanmaan shp	16 068	12 679	2 847	542	3,4	9,1	46	231	311
Pohjois-Karjalan shp	2 624	1 675	782	167	6,4	10,2	62	126	41
Pohjois-Pohjan- maan shp	7 983	4 957	2 294	732	9,2	14,8	75	292	440
Pohjois-Savon shp	4 874	3 081	1 449	344	7,1	12,9	71	181	163
Päijät-Hämeen shp	3 416	2 040	1 062	314	9,2	14,7	79	171	143
Satakunnan shp	6 952	4 938	1 603	411	5,9	18,8	57	300	111
Vaasan shp	1 656	994	555	107	6,5	6,0	78	75	32
Varsinais-Suomen shp	12 059	9 709	1 778	572	4,7	11,2	39	420	152
<b>Yhteensä</b>	<b>140 032</b>	<b>99 022</b>	<b>31 471</b>	<b>9 539</b>	<b>6,8</b>	<b>8,0</b>	<b>–</b>	<b>6 127</b>	<b>3 412</b>

Koronaepidemian vaikutus pitkään hoitoa odottaneisiin alkoi näkyä vuonna 2020, jolloin ensimmäistä kertaa yli puoli vuotta odottaneiden potilaiden määrä kasvoi reilusti ollen elokuussa 17 728 potilasta. Hoitovelkaa yli puoli vuotta odottaneiden kohdalla on saatu parannettua viime vuoden elokuuhun nähden sen ollessa nyt vuoden 2021 elokuun lopussa 9 539 potilasta, hoitovelkaa on yli puoli vuotta odottavissa 8 189 potilasta vähemmän. Vielä ei kuitenkaan olla samoissa lukemissa kuin vuosina ennen koronaepidemiaa, jolloin yli puoli vuotta odottavia oli keskimäärin 2 000 henkilöä elokuun lopussa. (Taulukko 2.)

Kolmesta kuuteen kuukautta odottavia oli elokuun 2021 lopussa 31 471, mikä oli 3 785 hoitoa odottavaa enemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2020. Ennen koronaepidemiaa vuosina 2013–2019 keskimäärin 24 500 potilasta oli vastaavana aikana odottaneet hoitoa 3–6 kuukautta (Taulukko 3).

Kaikkiaan hoitoa odottavia oli elokuun 2021 lopussa 140 032 potilasta, joka on 2 867 potilasta enemmän kuin vuosi sitten vastaavana ajankohtana (Taulukko 4).

**Taulukko 2. Yli 180 vuorokautta hoitoa odottaneiden määrän kehitys elokuun lopussa 2013–2021**

Sairaanhoitopiiri	31.8. 2013	31.8. 2014	31.8. 2015	31.8. 2016	31.8. 2017	31.8. 2018	31.8. 2019	31.8. 2020	31.8. 2021	Muutos 8/2020– 8/2021
Etelä-Karjalan shp	71	10	30	12	1	2	3	457	7	-450
Etelä-Pohjanmaan shp	38	8	36	40	32	47	23	348	32	-316
Etelä-Savon shp	41	7	4	6	1	82	2	18	6	-12
Helsingin ja Uudenmaan shp	1 015	964	343	1 275	660	816	1 261	6 879	4 456	-2 423
Itä-Savon shp	11	12	2	5	4	0	6	42	17	-25
Kainuun shp	27	18	14	21	11	2	10	244	87	-157
Kanta-Hämeen shp	34	34	36	216	18	26	13	863	238	-625
Keski-Pohjanmaan shp	20	28	31	32	27	28	140	563	295	-268
Keski-Suomen shp	60	94	449	89	117	72	112	958	897	-61
Kymenlaakson shp	8	15	44	48	111	30	305	96	227	131
Lapin shp	35	13	4	10	12	24	27	63	81	18
Länsi-Pohjan shp	13	36	38	1	6	1	5	243	7	-236
Pirkanmaan shp	157	75	357	28	125	189	88	1 348	542	-806
Pohjois-Karjalan shp	74	86	15	37	27	16	92	112	167	55
Pohjois-Pohjanmaan shp	71	214	36	31	97	304	239	1 078	732	-346
Pohjois-Savon shp	28	34	120	127	96	187	26	990	344	-646
Päijät-Hämeen shp	15	41	41	150	6	10	130	928	314	-614
Satakunnan shp	0	21	42	34	26	22	88	1 574	411	-1 163
Vaasan shp	9	1	20	19	37	7	11	211	107	-104
Varsinais-Suomen shp	251	206	171	101	111	145	248	713	572	-141
<b>Yhteensä</b>	<b>1 978</b>	<b>1 917</b>	<b>1 833</b>	<b>2 282</b>	<b>1 525</b>	<b>2 010</b>	<b>2 829</b>	<b>17 728</b>	<b>9 539</b>	<b>-8 189</b>

**Taulukko 3. Hoitoa 91–180 vuorokautta odottaneiden määrän kehitys elokuun lopussa 2013–2021**

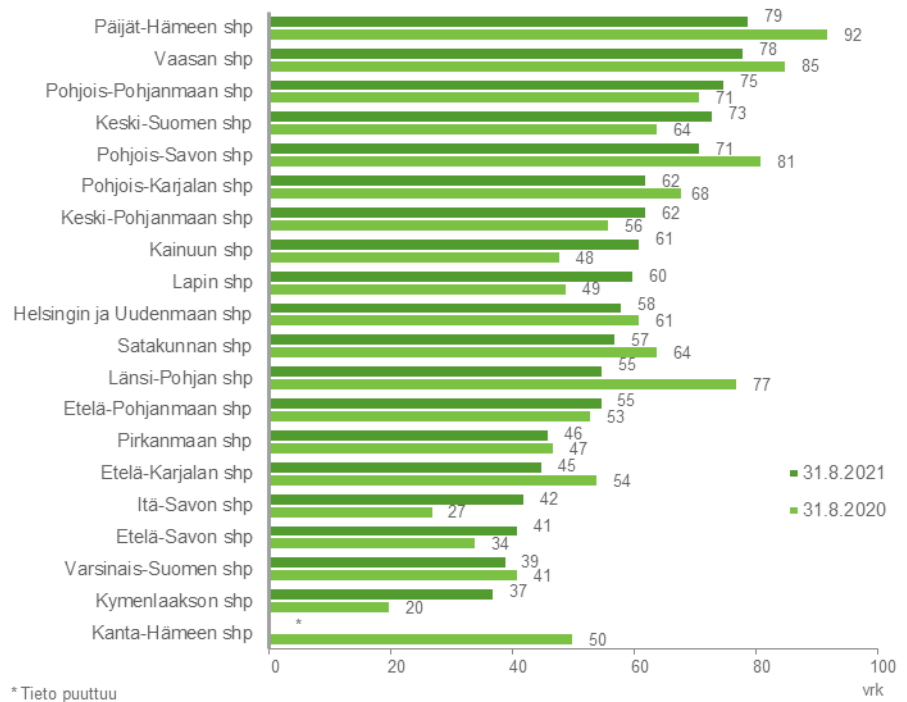
Sairaanhoitopiiri	31.8. 2013	31.8. 2014	31.8. 2015	31.8. 2016	31.8. 2017	31.8. 2018	31.8. 2019	31.8. 2020	31.8. 2021	Muutos 8/2020– 8/2021
Etelä-Karjalan shp	450	382	540	620	307	190	388	759	364	-395
Etelä-Pohjanmaan shp	1 039	1 196	1 458	1 067	774	1 012	991	994	1 342	348
Etelä-Savon shp	487	350	342	314	338	387	290	360	352	-8
Helsingin ja Uudenmaan shp	8 856	8 158	7 690	10 030	7 324	7 985	8 057	8 712	10 628	1 916
Itä-Savon shp	277	306	275	188	222	209	271	154	302	148
Kainuun shp	401	487	572	351	307	337	440	481	610	129
Kanta-Hämeen shp	1 066	1 069	1 044	1 089	1 002	867	1 117	1 088	1 289	201
Keski-Pohjanmaan shp	1 083	871	1 067	947	809	737	945	796	1 031	235
Keski-Suomen shp	1 319	1 155	1 583	1 450	1 316	1 298	853	1 609	2 523	914
Kymenlaakson shp	882	719	383	422	705	523	1 074	101	127	26
Lapin shp	344	352	118	349	293	310	226	188	241	53
Länsi-Pohjan shp	245	310	318	290	205	208	212	225	292	67
Pirkanmaan shp	1 947	1 660	2 293	1 593	2 180	2 328	2 234	2 808	2 847	39
Pohjois-Karjalan shp	592	480	671	561	519	607	684	795	782	-13
Pohjois-Pohjanmaan shp	970	2 048	1 683	1 457	1 910	2 355	2 563	1 929	2 294	365
Pohjois-Savon shp	1 042	700	1 110	735	937	741	891	1 534	1 449	-85
Päijät-Hämeen shp	717	461	606	854	573	697	997	1 262	1 062	-200
Satakunnan shp	723	730	894	964	1 167	1 402	1 687	1 445	1 603	158
Vaasan shp	442	346	505	298	247	361	545	641	555	-86
Varsinais-Suomen shp	2 004	1 691	1 618	1 351	1 509	1 651	2 377	1 805	1 778	-27
<b>Yhteensä</b>	<b>24 886</b>	<b>23 471</b>	<b>24 770</b>	<b>24 930</b>	<b>22 644</b>	<b>24 205</b>	<b>26 842</b>	<b>27 686</b>	<b>31 471</b>	<b>3 785</b>

**Taulukko 4. Kaikkien hoitoa odottaneiden määrän kehitys elokuun lopussa 2013–2021 sekä 30.4.2021**

Sairaanhoitopiiri	31.8. 2013	31.8. 2014	31.8. 2015	31.8. 2016	31.8. 2017	31.8. 2018	31.8. 2019	31.8. 2020	30.4. 2021	31.8. 2021
Etelä-Karjalan shp	2 704	3 203	1 585	1 979	1 644	1 678	1 645	3 369	2 223	2119
Etelä-Pohjanmaan shp	4 292	4 878	5 520	4 810	4 388	4 378	4 882	4 791	4 836	5094
Etelä-Savon shp	2 961	2 145	1 179	947	1 118	1 236	1 086	2 860	2 379	2611
Helsingin ja Uudenmaan shp	42 649	41 311	39 774	45 364	42 560	42 070	43 389	43 878	46 866	48754
Itä-Savon shp	1 691	1 816	1 479	961	1 132	1 298	1 511	1 224	1 584	1445
Kainuun shp	2 132	2 619	2 385	2 185	2 154	2 173	2 438	2 326	2 349	2250
Kanta-Hämeen shp	5 131	4 866	4 766	5 057	5 268	5 123	6 330	6 465	6 143	5942
Keski-Pohjanmaan shp	3 886	3 583	3 848	3 367	3 763	3 632	4 420	4 341	3 913	4301
Keski-Suomen shp	3 155	2 932	6 943	5 785	5 979	6 001	5 787	7 014	8 564	8674
Kymenlaakson shp	4 245	3 852	3 645	2 129	2 816	3 041	4 548	1 112	1 244	947
Lapin shp	1 183	1 065	891	1 021	1 048	1 087	890	834	969	1060
Länsi-Pohjan shp	758	974	1 014	937	882	852	900	1 123	1 050	1203
Pirkanmaan shp	8 417	7 999	8 708	6 934	10 504	12 556	13 180	15 421	14 586	16068
Pohjois-Karjalan shp	2 225	2 005	2 145	2 074	1 914	2 290	2 313	2 566	2 900	2624
Pohjois-Pohjanmaan shp	6 046	7 726	6 599	6 893	7 883	8 154	8 698	7 923	7 573	7983
Pohjois-Savon shp	3 761	3 271	3 861	2 755	2 997	2 761	3 037	5 768	4 277	4874
Päijät-Hämeen shp	2 632	2 385	2 725	3 105	2 585	2 826	3 525	4 317	3 454	3416
Satakunnan shp	2 871	3 257	4 437	4 907	5 788	6 486	7 644	8 930	6 570	6952
Vaasan shp	1 373	1 305	1 510	1 207	1 171	1 252	1 655	1 838	1 650	1656
Varsinais-Suomen shp	12 535	11 897	10 594	10 904	11 223	12 193	13 676	11 065	11 335	12059
<b>Yhteensä</b>	<b>114 647</b>	<b>113 089</b>	<b>113 608</b>	<b>113 321</b>	<b>116 817</b>	<b>121 087</b>	<b>131 554</b>	<b>137 165</b>	<b>134 465</b>	<b>140 032</b>

### Odotusajan mediaani noussut sairaanhoitopiireissä

Potilaat olivat odottaneet 31.8.2021 kiireetöntä hoitoa sairaanhoitopiirien sairaaloihin keskimäärin noin kaksi kuukautta (Kuvio 2). Vastaavaan ajankohtaan vuonna 2020 verrattuna keskimääräinen odotusaika oli noussut eniten Kymenlaakson sairaanhoitopiirissä (+17 vrk), Itä-Savon sairaanhoitopiirissä (+15 vrk) sekä Kainuun sairaanhoitopiirissä (+13 vrk). Pisimmät keskimääräiset odotusajat olivat Päijät-Hämeen ja Vaasan sairaanhoitopiireissä ja lyhyin Kymenlaakson sairaanhoitopiirissä (Kuvio 2).

**Kuvio 2. Hoitoa sairaanhoitopiirien sairaaloihin odottavien odotusajan mediaani 31.8.2020 ja 31.8.2021**

## Kiireettömän hoidon kysyntä on noussut

Käsiteltyjen lähetteen määrä alkoi vähentyä sairaanhoitopiireissä keväällä 2020 koronaepidemian puhjetessa. Tammi-elokuun 2020 aikana lähteet vähenivät lähes 85 000:lla (10 %) edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna, joten alkuvuoden 2020 lähetteen määrän väheneminen oli poikkeuksellista. Koronaepidemian aikana potilaiden käynnit mm. terveyskeskuksissa vähenivät, joten sillä lieene ollut vaikutusta myös saapuneiden lähetteen määrään erikoissairaanhoidossa. Nyt verrattuna tilanteeseen vastaavana aikana tammi-elokuu 2021 on lähetteen määrä palautunut miltei samalle tasolle kuin ennen koronaepidemiaa. Lähteitä on tullut tänä aikana 71 136 (9.3 %) enemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2020. (Taulukko 5.)

**Taulukko 5. Käsitelty kiireettömät lähteet sairaanhoitopiireissä tammi-elokuussa 2013–2021**

Sairaanhoitopiiri	1.1.2013–31.8.2021									Muutos 2020– 2021
	2013 lkm	2014 lkm	2015 lkm	2016 lkm	2017 lkm	2018 lkm	2019 lkm	2020 lkm	2021 lkm	
Etelä-Karjalan shp	12 254	12 059	13 232	13 154	15 899	16 677	16 507	13 122	24 484	11 362
Etelä-Pohjanmaan shp	31 001	30 572	31 823	31 210	32 278	32 101	33 105	29 770	31 560	1 790
Etelä-Savon shp	16 302	15 311	17 346	19 941	19 968	20 406	21 878	18 611	20 950	2 339
Helsingin ja Uudenmaan shp	182 391	184 830	192 596	199 711	212 508	218 326	223 818	198 712	214 907	16 195
Itä-Savon shp	7 892	7 565	7 696	8 498	8 493	8 582	8 724	7 781	9 039	1 258
Kainuun shp	14 155	11 525	12 663	14 934	14 492	14 200	14 488	13 211	15 907	2 696
Kanta-Hämeen shp	22 868	22 811	23 874	24 761	26 136	27 553	30 575	27 138	30 057	2 919
Keski-Pohjanmaan shp	14 372	13 445	13 687	13 623	18 682	17 736	19 049	18 268	19 635	1 367
Keski-Suomen shp	34 507	34 390	32 258	32 354	35 119	41 174	42 038	35 077	37 910	2 833
Kymenlaakson shp	19 366	18 458	18 961	21 988	20 948	38 597	34 182	35 028	31 717	-3 311
Lapin shp	16 942	17 377	17 604	10 785	12 058	12 368	12 536	11 505	12 241	736
Länsi-Pohjan shp	8 042	8 482	8 993	10 563	10 428	10 272	10 593	9 367	10 811	1 444
Pirkanmaan shp	50 529	48 618	45 519	41 929	48 909	72 199	74 130	65 858	74 902	9 044
Pohjois-Karjalan shp	22 830	22 316	22 995	24 050	25 696	25 638	27 388	25 210	27 430	2 220

1.1.2013–31.8.2021										Muutos 2020– 2021
Sairaanhoitopiiri	2013 lkm	2014 lkm	2015 lkm	2016 lkm	2017 lkm	2018 lkm	2019 lkm	2020 lkm	2021 lkm	lkm
Pohjois-Pohjanmaan shp	33 981	43 562	48 693	58 076	61 693	65 150	67 862	62 196	66 874	4 678
Pohjois-Savon shp	40 306	35 688	40 872	42 684	44 380	44 768	43 978	37 918	42 503	4 585
Päijät-Hämeen shp	18 923	23 994	26 264	25 984	26 958	34 264	34 270	31 759	32 758	999
Satakunnan shp	24 887	24 832	34 221	35 839	38 044	38 452	40 366	39 067	39 559	492
Vaasan shp	18 530	20 295	22 695	23 644	25 490	26 255	26 787	25 525	27 712	2 187
Varsinais-Suomen shp	45 084	47 451	50 389	49 817	64 948	65 939	68 673	61 216	66 519	5 303
<b>Yhteensä</b>	<b>635 162</b>	<b>643 581</b>	<b>682 381</b>	<b>703 545</b>	<b>763 127</b>	<b>830 657</b>	<b>850 947</b>	<b>766 339</b>	<b>837 475</b>	<b>71 136</b>

Tammi–elokuun 2021 aikana käsiteltyjen kiireettömien lähetteen määrä nousi kaikilla sairaanhoitopiireillä lukuunottamatta Kymenlaakson sairaanhoitopiiriä. Eniten lähetteen määrä kasvoi (86,6 %) Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirillä (Taulukko 5).

Tammi-elokuussa 2021 sairaanhoitopiireissä käsiteltiin 837 475 kiireetöntä lähetettä, joista keskimäärin 0,9 prosentissa lähetteen otettiin kantaa vasta kolmen viikon kuluttua lähetteen saapumisesta. Suhteellisesti eniten viiveitä lähetteen käsittelyssä oli Kymenlaakson (3,5 %) ja Satakunnan (3,1 %) sairaanhoitopiireissä. (Taulukko 6.)

**Taulukko 6. Saapuneet ja käsitellyt lähteet 1.1.–31.8.2021 ja niiden käsittelyajat sairaanhoitopiireittäin**

Sairaanhoitopiiri	Lähteet yhteensä lkm	Lähteitä käsitelty yhteensä lkm	Lähte käsitelty 3 vrk:ssa lkm	Lähte käsitelty 4–21 vrk:ssa lkm	Lähte käsitelty yli 21 vrk:ssa lkm	Lähte käsitelty yli 21 vrk:ssa %
Kymenlaakson shp	31 726	31 717	24 678	5 924	1 115	3,5
Satakunnan shp	39 405	39 559	28 932	9 397	1 230	3,1
Lapin shp	12 211	12 241	11 232	819	190	1,6
Etelä-Savon shp	21 050	20 950	15 742	4 919	289	1,4
Pohjois-Karjalan shp	27 206	27 430	22 425	4 677	328	1,2
Helsingin ja Uudenmaan shp	217 148	214 907	199 122	13 548	2 237	1,0
Itä-Savon shp	8 951	9 039	6 436	2 525	78	0,9
Keski-Pohjanmaan shp	19 717	19 635	13 953	5 531	151	0,8
Pohjois-Savon shp	48 125	42 503	32 285	9 938	280	0,7
Pirkanmaan shp	74 516	74 902	54 238	20 243	421	0,6
Varsinais-Suomen shp	66 190	66 519	53 273	12 816	430	0,6
Etelä-Karjalan shp	24 526	24 484	20 678	3 678	128	0,5
Keski-Suomen shp	37 896	37 910	30 180	7 530	200	0,5
Etelä-Pohjanmaan shp	31 564	31 560	24 652	6 773	135	0,4
Kainuun shp	15 963	15 907	12 595	3 249	63	0,4
Länsi-Pohjan shp	10 750	10 811	8 694	2 078	39	0,4
Pohjois-Pohjanmaan shp	66 744	66 874	55 409	11 331	134	0,2
Kanta-Hämeen shp	30 034	30 057	27 773	2 248	36	0,1
Päijät-Hämeen shp	32 858	32 758	28 855	3 856	47	0,1
Vaasan shp	27 717	27 712	27 367	311	34	0,1
<b>Yhteensä</b>	<b>844 297</b>	<b>837 475</b>	<b>698 519</b>	<b>131 391</b>	<b>7 565</b>	<b>0,9</b>

Lähetteen määrissä on ollut erikoisaloittaisia vaihteluja kun on verrattu 31.8.2021 tilannetta vuotta aikaisempaan tilanteeseen ja ajankohtaan 31.8.2020. Lähetteen määrä on kasvanut lähes kaikilla erikoisaloilla, kuten hammas-, suu- ja leukasairauksissa kasvua läheteissä on ollut 24 %, nuoriso- ja lastenpsykiatriassa 17 % ja syöpätaudeissa 11 %. (Taulukko 7.)

**Taulukko 7. Käsiteltyjen lähetteen määrät (lkm) erikoisaloittain elokuun lopussa 2013–2021**

Erikoisala	31.8.									Muutos 2020- 2021
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Sisätaudit	120 366	124 458	127 905	134 623	148 459	154 297	163 263	145 494	142 464	-3 030
Anestesiologia	1 995	2 125	2 044	2 167	2 318	2 745	2 741	2 492	2 504	12
Kirurgia	198 414	198 887	209 825	214 148	228 413	235 785	234 709	210 633	229 432	18 799
Neurokirurgia	5 727	6 256	7 022	7 044	7 862	7 918	8 582	7 995	8 995	1 000
Naistentaudit ja synnytykset	83 481	86 105	85 350	83 274	87 121	89 262	90 222	85 824	94 866	9 042
Lastentaudit	24 193	24 303	24 489	24 081	26 307	28 135	28 848	24 524	25 842	1 318
Silmätaudit	71 450	74 275	77 691	83 915	87 872	92 437	93 669	79 806	91 817	12 011
Korva-, nenä ja kurkkutaudit	62 352	61 599	66 544	66 706	66 698	68 888	72 108	57 242	58 991	1 749
Foniatria	2 051	2 098	2 153	2 426	2 451	2 717	2 808	2 608	2 696	88
Hammas-, suu- ja leukasairaudet	11 087	12 179	12 591	13 490	14 774	14 789	15 539	13 289	16 477	3 188
Iho- ja sukupuolitaudit	31 932	32 507	32 744	34 792	35 242	34 866	35 509	30 935	34 012	3 077
Syöpätaudit ja sädehoito	5 765	5 821	7 328	7 876	10 329	10 780	11 077	11 199	12 442	1 243
Psykiatria	29 434	30 330	31 713	34 862	39 103	41 255	43 840	44 765	43 490	-1 275
Nuoriso- ja lastenpsykiatria	9 163	8 984	9 500	10 443	12 683	12 890	13 460	12 825	15 001	2 176
Neurologia	33 321	30 480	32 546	34 427	36 467	35 958	35 583	31 892	33 007	1 115
Lastenneurologia	6 246	5 581	6 265	6 302	6 755	7 052	6 858	6 469	7 427	958
Keuhkosairaudet	21 004	22 731	25 463	26 815	31 299	35 113	45 420	38 536	37 520	-1 016
Akuuttilääketiede	–	–	410	493	904	183	458	351	582	231
Muut	24 577	26 176	27 938	29 665	36 475	36 044	34 959	30 797	34 898	4 101
<b>Erikoisalat yhteensä</b>	<b>742 558</b>	<b>754 895</b>	<b>789 521</b>	<b>817 549</b>	<b>881 532</b>	<b>911 114</b>	<b>939 653</b>	<b>837 676</b>	<b>892 463</b>	<b>54 787</b>

## Hoidon tarpeen arviointia odottavien tulkinassa suuria eroja

Hoidon tarpeen arvioinnin toteutumista tulkitaan eri tavalla sairaanhoitopiireissä. Tästä syystä hoidon tarpeen arviointia odottavien tietoja ilmoitetaan hyvin eri tavoin. Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri ei ole ilmoittanut vuodesta 2017 lähtien yhtään hoidon tarpeen arviointia odottavaa. Lapin sairaanhoitopiiri ei ole ilmoittanut yhtään hoidon tarpeen arviointia odottavaa vuosina 2017–2020, mutta se aloitti hoidon tarpeen arvioinnin ilmoitukset huhtikuussa 2021. Monissa muussa sairaanhoitopiirissä on ilmoitettu vuosien ajan suhteellisen vähän hoidon tarpeen arviointia odottavia. Tietyissä sairaaloissa on käytössä potilastietojärjestelmä, jossa on oletuksena, että tarpeen arviointi tehdään lähetteen perusteella. Tällä saattaa olla vaikutusta kirjaamiseen, jos lääkäri ei erikseen ota kantaa hoidon tarpeen arviointiin, vaan käyttää automaattisesti järjestelmässä olevaa oletusarvoa.

Terveydenhuoltolain mukaan, jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä tutkimuksia, on nämä toteutettava kolmen kuukauden kuluessa lähetteen saapumisesta sairaalaan. Esim. leikkaushoidon tarvetta selvitetään usein erilaisilla tutkimuksilla ja erikoislääkärin arvioinnilla ennen varsinaista hoitopäätöstä.

Sairaanhoitopiirien ilmoittamien tietojen mukaan yli kolme kuukautta hoidon tarpeen arviointia odottaneiden määrät vaihtelivat suuresti sairaanhoitopiireittäin. Elokuussa 2021 hoidon tarpeen arviointia odottavia oli 39 951 potilasta, näistä hoidon tarpeen arviointia yli kolme kuukautta odottavien lukumäärä oli 6 434 (16,1 %) (Taulukko 8).



**Taulukko 8. Hoidon tarpeen arviointia odottaneet potilaat 31.8.2021 sairaanhoitopiireittäin**

Sairaanhoitopiiri	Yhteensä lkm	1–90 vrk lkm	91–180 vrk lkm	Yli 180 vrk lkm	Yli 90 vrk lkm	Yli 90 vrk %
Etelä-Karjalan shp	63	62	1	0	1	1,6
Etelä-Pohjanmaan shp	1 432	1 240	190	2	192	13,4
Etelä-Savon shp	211	189	22	0	22	10,4
Helsingin ja Uudenmaan shp	2 787	1 199	885	703	1 588	57,0
Itä-Savon shp	431	368	53	10	63	14,6
Kainuun shp	1 188	919	269	0	269	22,6
Kanta-Hämeen shp	95	64	17	14	31	32,6
Keski-Pohjanmaan shp	–	–	–	–	–	–
Keski-Suomen shp	2 095	1 649	288	158	446	21,3
Kymenlaakson shp	192	166	11	15	26	13,5
Lapin shp	2 385	2 122	176	87	263	11,0
Länsi-Pohjan shp	1 266	1 229	34	3	37	2,9
Pirkanmaan shp	3 752	3 156	518	78	596	15,9
Pohjois-Karjalan shp	4 231	3 870	349	12	361	8,5
Pohjois-Pohjanmaan shp	8 139	6 693	1 304	142	1 446	17,8
Pohjois-Savon shp	4 895	4 598	266	31	297	6,1
Päijät-Hämeen shp	20	17	3	0	3	15,0
Satakunnan shp	1 434	1 207	213	14	227	15,8
Vaasan shp	2 815	2 445	362	8	370	13,1
Varsinais-Suomen shp	2 520	2 324	182	14	196	7,8
<b>Yhteensä</b>	<b>39 951</b>	<b>33 517</b>	<b>5 143</b>	<b>1 291</b>	<b>6 434</b>	<b>16,1</b>

### Odotusajat erikoisaloittain

Hoitoa odottaneiden määrät\* ovat laskeneet huhtikuun 2021 lopun tilanteesta joillakin erikoisaloilla (Taulukko 9\*). Elokuun lopun tilanteessa näkyy mm. loma-ajat. Hoitoa odottavien henkilöiden määrä on vähentynyt mm. syöpätaudeissa ja sädehoidossa (-25,2 %) huhtikuun lopun tilanteeseen verrattuna. Hoitoa odottaneiden\* henkilöiden määrät olivat kasvaneet elokuun 2021 lopun tilannetta verrattaessa huhtikuun lopun 2021 tilanteeseen mm. psykiatriassa (+11,7 %). Odotusajan vaihtelua oli myös muilla erikoisaloilla jonkin verran. Hoitoa odottaneiden\* määrässä näkyy vielä koronaepidemian vaikutus sekä henkilöstöpula. (Taulukko 9.\*)

Alle 23-vuotiaiden lasten- ja nuorten mielenterveyspalveluissa yli kolme kuukautta hoitoa odottavien määrät elokuussa 2021 ovat kasvaneet elokuun 2020 lopun tilanteeseen verrattuna 529 henkilöllä (220,4 %). Kun tilannetta tarkastelee elokuun lopun tilanteen mukaan edeltäviltä vuosilta, on pitkäaikaisena trendinä yli kolme kuukautta odottavien henkilöiden määrän kasvaminen alkanut merkittävästi jo vuonna 2019. (Taulukko 10.)

\* Korjattu 25.1.2022: Taulukon 9 otsikko ja taulukkoon viittaava teksti. Aikaisemmin julkaistu virheellinen taulukon 9 otsikko oli ”Yli 180 vrk hoitoa odottaneiden määrän kehitys sairaanhoitopiireissä erikoisaloittain elokuun lopussa 2013–2021 sekä 30.4.2021”.



**Taulukko 9. Hoitoa odottaneiden määrän kehitys sairaanhoitopiireissä erikoisaloittain elokuun lopussa 2013–2021 sekä 30.4.2021\***

Erikoisala	31.8. 2013	31.8. 2014	31.8. 2015	31.8. 2016	31.8. 2017	31.8. 2018	31.8. 2019	31.8. 2020	30.4. 2021	31.8. 2021	Muutos 4/2021– 8/2021
SISÄTAUDIT	12 573	12 772	12 902	13 216	14 760	13 505	16 307	14 978	17 328	16 576	-752
ANESTESIOLOGIA	349	360	354	380	325	550	673	566	539	544	5
KIRURGIA	52 059	48 438	47 794	45 712	46 182	46 263	47 866	55 424	48 369	53 239	4 870
20 Kirurgia	6 473	6 434	6 377	5 306	4 991	1 925	2 009	9 263	1 984	1 758	-226
20G Gastroenterologinen kirurgia	7 112	7 572	7 484	7 024	7 151	7 930	8 392	8 246	9 377	10 197	820
20J Käsikirurgia	3 915	3 684	3 339	3 144	3 319	3 747	3 994	4 230	3 223	3 570	347
20L Lastenkirurgia	1 864	1 459	1 801	1 642	1 771	1 626	1 644	1 594	1 804	1 678	-126
20O Ortopedia ja traumatologia	19 497	16 745	16 756	16 331	16 025	16 310	16 228	17 778	19 311	22 190	2 879
20P Plastiikkikirurgia	2 898	3 287	3 175	3 047	3 304	3 966	4 212	3 817	3 542	3 834	292
20R Sydän- ja rintaelinkirurgia	635	575	696	647	591	717	787	790	446	543	97
20U Urologia	4 359	4 230	4 061	4 170	4 494	5 151	5 669	5 075	4 542	4 895	353
20V Verisuonikirurgia	3 338	2 824	2 681	2 849	2 992	3 363	3 487	3 248	2 911	3 272	361
20Y Yleiskirurgia	1 968	1 628	1 424	1 552	1 544	1 528	1 444	1 383	1 229	1 302	73
NEUROKIRURGIA	2 206	2 156	2 615	2 254	1 937	1 985	2 312	2 204	2 428	2 622	194
NAISTENTAUDIT JA SYNNYTYKSET	7 926	8 290	8 480	7 650	8 294	8 408	8 131	8 256	8 714	9 013	299
LASTENTAUDIT	1 901	1 839	1 986	1 899	2 275	2 463	2 786	2 472	2 707	2 249	-458
SILMÄTAUDIT	18 571	21 004	20 874	21 469	21 762	23 289	24 934	25 000	24 316	23 581	-735
KORVA- NENÄ- JA KURKKUTAUDIT	13 377	12 645	13 684	16 058	15 241	14 074	15 774	14 442	11 757	11 988	231
FONIATRIA	295	204	349	458	341	577	552	563	578	420	-158
HAMMAS- SUU- JA LEUKASAIRAUDET	1 954	1 760	2 132	2 064	2 265	2 783	3 648	4 509	3 398	3 655	257
IHO- JA SUKUPUOLITAUDIT	3 381	4 032	3 273	3 719	3 769	3 888	4 580	3 812	3 881	4 023	142
SYÖPÄTAUDIT JA SÄDEHOITO	418	478	447	402	428	434	624	562	856	640	-216
PSYKIATRIA	1 396	1 632	1 754	2 126	2 522	2 718	3 089	3 361	4 957	5 535	578
NUORISO- JA LASTENPSYKIATRIA	455	490	419	625	798	791	1 014	1 140	2 106	1 765	-341
NEUROLOGIA	2 561	2 291	2 388	2 397	2 836	3 029	2 904	3 114	3 234	3 667	433
LASTENNEUROLOGIA	465	558	565	579	574	418	452	436	745	685	-60
KEUHKOSAIRAUDET	1 878	2 489	2 179	2 821	3 369	4 196	6 267	5 717	5 097	4 925	-172
MUUT	3 200	2 947	2 735	2 283	2 770	3 110	2 924	2 985	2 909	2 981	72
<b>Hoitoa odottaneet yhteensä</b>	<b>124 965</b>	<b>124 385</b>	<b>124 930</b>	<b>126 112</b>	<b>130 448</b>	<b>132 481</b>	<b>144 837</b>	<b>149 541</b>	<b>143 919</b>	<b>148 108</b>	<b>4 189</b>

**Taulukko 10. Alle 23-vuotiaiden lasten- ja nuorten mielenterveyspalveluja (psykiatrian erikoisaloille) yli 90 vuorokautta hoitoa odottaneiden määrän kehitys sairaanhoitopiireissä ja perusterveydenhuollon yksiköissä elokuun lopussa 2013– 2021 sekä 30.4.2021**

Erikoisala	31.8. 2013	31.8. 2014	31.8. 2015	31.8. 2016	31.8. 2017	31.8. 2018	31.8. 2019	31.8. 2020	30.4. 2021	31.8. 2021	Muutos 4/2021– 8/2021, lkm	Muutos 8/2020– 8/2021, lkm
70 Psykiatria	20	46	16	7	31	24	42	80	266	188	-78	108
74 Nuorisopsykiatria	24	13	9	17	36	26	44	90	266	387	121	297
75 Lastenpsykiatria	35	37	18	29	28	41	122	70	95	194	99	124
<b>Psykiatrian erikoisalat yht.</b>	<b>79</b>	<b>96</b>	<b>43</b>	<b>53</b>	<b>95</b>	<b>91</b>	<b>208</b>	<b>240</b>	<b>627</b>	<b>769</b>	<b>142</b>	<b>529</b>

## Kaihileikkausta odottavia yli 11 000

Yksittäisistä leikkaushoitoa odottavista jonoryhmistä sairaanhoitopiirien sairaaloihin oli elokuun 2021 lopussa eniten kaihileikkausta odottavia. Heitä oli yhteensä 11 482 joista 46,2 % oli odottanut hoitoonpääsyä yli kolme kuukautta. Yli puoli vuotta hoitoa odottavien määrä kaihileikkaukseen oli lisääntynyt huhtikuun 2021 lopun tilanteesta.<sup>1</sup>

Pisimpään kaihileikkausta joutui odottamaan Kanta-Hämeen, Kainuun ja Keski-Suomen sairaanhoitopiireissä, jossa keskimäärin oli odotettu 100 vuorokautta leikkaukseen pääsyä.

Polven tai lonkan tekonivelleikkausta odottavia oli elokuun 2021 lopussa 6 218 joista 47,3 % oli odottanut pääsyä leikkaukseen yli kolme kuukautta. Pisimpään hoitoonpääsyä leikkaukseen odotettiin Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirissä (odotusajan mediaani 115 vrk) ja Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiirissä (odotusajan mediaani 114 vrk).<sup>1</sup>

Vuoden 2018 alussa tuli voimaan [Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä \(582/2017\)](#). Sen mukaan lonkan ja polven tekonivelleikkauksia tekevässä yksikössä ensileikkausten (primääriasennus) määrän tulee olla yhteensä vähintään noin 600 vuodessa, jotta tekonivelkirurgia ja ympärivuorokautinen päivystys voi sairaalassa jatkua. Lisäksi kiireettömien lonkan, polven ja olkapään tekonivelten uusintaleikkausten yhteismäärän tulee olla uusintaleikkauksia tekevissä yksiköissä vähintään noin 100 vuodessa. Asetus koskee vain julkista terveydenhuoltoa. Asetuksen seurannasta säädetään asetuksen 8 §:ssä.

---

<sup>1</sup> [Erikoissairaanhoidon jonotilanne, jonoryhmäkuutio](#)

## Käsitteet ja määritelmät

**Kiireetön hoito** tarkoittaa lääketieteellisesti, hammaslääketieteellisesti tai terveystieteellisesti tarpeelliseksi todettua hoitoa ja neuvontaa, joka on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Erikoissairaanhoidossa hoito tulee kuitenkin antaa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu ja lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. Terveydenhuoltolaki 1326/2010/51§-53§.

**Hoitoa odottavat** lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö on hoidon tarpeen perusteella päättänyt ottaa potilaan hoitoon ja potilas on asetettu sairaalasta johtuvista syistä (resurssit) hoitojonoon tai hänelle on varattu aika polikliniseen hoitoon. Hoitoa odottaviin ei sisällytetä lääketieteellisistä syistä tiettyyn ajankohtaan esim. vuoden päähän sovittuja hoidon antamispäiviä. Hoitoa odottaviin ei sisällytetä myöskään toistuvaa hoitoa tai sairauden seurantaa tiettyin määrajoin.

**Pitkään hoitoa odottaneet** tarkoittaa tässä tilastoraportissa yli puoli vuotta hoitoa odottaneita.

**Hoitojonoon asettamispäivä** on se päivä, jolloin potilas asetetaan jonoon odottamaan vuodeosasto-, päiväkirurgista tai polikliinista hoitoa.

**Hoidon odotusaika** on hoitojonoon asettamispäivän tai käynnin varauspäivän ja hoitoon odottamisen välinen aika.

**Odotusajan mediaani** on suuruusjärjestyksessä asetettujen havaintojen keskimääräinen arvo.

**Hoidon tarpeen arviointia odottavat** Potilas odottaa hoidon tarpeen arviointia. Hoidon tarpeen arvioinnissa selvitetään yhteydenoton syy, sairauden oireet ja niiden vaikeusaste sekä kiireellisyys yhteydenottajan kertomien esitietojen tai lähetteen perusteella. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia tai lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön arviointia, asetetaan potilas hoitojonoon odottamaan hoidon tarpeen arviointia.

Terveydenhuoltolain mukaan (52 §) arviointi ja siihen liittyvät tarvittavat tutkimukset on toteutettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiiriin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa arviointi ja tarvittavat tutkimukset on toteutettava kuuden viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiiriin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön (Terveydenhuoltolaki 53 §).

### Hoidon tarpeen arvioinnin tuloksena voi olla jokin seuraavista:

1. Potilas ei tarvitse erikoissairaanhoitoa. Lähettävälle taholle annetaan palaute, tarvittaessa hoito-ohjein.
2. Potilas asetetaan hoitojonoon odottamaan hoitoa, hoitopäätös tehty (jonottamisen syy sairaalan resurssit).
3. Potilaalle varataan aika lisäselvityksiä/tutkimuksia varten, jos sairaudesta tai diagnoosista johtuen kaikkia tarvittavia tutkimuksia ei ole mahdollista tehdä lakisääteisessä kuuden viikon/kolmen kuukauden enimmäisajassa.
4. Potilas ei tarvitse nyt hoitoa, mutta hänen tilaansa seurataan, esim. vuoden välein (jonottamisen syy toistuva hoito tai seuranta).

**Hoidon tarpeen arvioinnin odotusaika** tarkoittaa lähetteen saapumispäivän ja hoidon tarpeen arvioinnin odottamisen välistä aikaa.

**Lähete** on määrämuotoinen asiakirja, jolla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottaja esittää asiakasta koskevan palvelupyynnön toiselle palveluntuottajalle. Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsytiedoissa ei ole mukana päivystyslähetteitä eikä konsultaatiolähetteitä.

**Lähetteen käsittelypäivä** on se päivä, jolloin lääkäri ottaa kantaa lähetteeseen ja tekee suunnitelman jatkotoimista.

**Käsitelty lähete** on lähete, johon lääkäri on ottanut kantaa ja jonka perusteella hän on tehnyt suunnitelman jatkotoimista.

---

### Taulukoissa käytetyt symbolit

– tietoa ei ole saatu, se on liian epävarma esitettäväksi tai se on salassapitosäännön alainen

\*tieto puuttuu

---

**[www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/esh](http://www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/esh)**

# Laatuseloste (SVT)

## Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidossa

### Tilastojen relevanssi

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn raportointi sisältää tiedot sairaanhoitopiirien ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoitoa tarjoavien yksiköiden hoitoonpääsyn toteutumisesta. Tietojen raportoinnin perusta on terveydenhuoltolain (1326/2010) 51–53§. Hoitoonpääsyn toteutumista valvovina viranomaisina toimivat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirastot (AVI). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuottaa valvontaa varten tarvittavat tiedot Valviralle ja aluehallintovirastoille.

Tiedonkeruu on toteutettu kolme kertaa vuodessa (30.4., 31.8. ja 31.12. ajankohdista). Vuodesta 2021 lähtien tiedot kerätään vuoden jokaisen kuukauden viimeisen päivän tilanteesta.

Tiedot kerätään sairaanhoitopiireistä ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköistä. Hoitoonpääsy tiedot raportoidaan sähköisinä perusraportteina tiivistetyssä muodossa sekä laajemmin kolmessa eri kuutiassa: peruskuutio, jonoryhmäkuutio ja lasten ja nuorten mielenterveyspalvelukuutio.

Tiedot esitetään absoluuttisina lukuina, prosentteina, mediaanina ja väestöön suhteutettuna.

Tiedot on tarkoitettu ensisijaisesti hoitoonpääsyä valvoville viranomaisille, terveyspalveluiden tuottajille ja päätöksentekijöille sekä tiedotusvälineille.

### Menetelmäkuvaus

Hoitoonpääsy tiedot kerätään 20 sairaanhoitopiiristä (Ahvenanmaa ei ole mukana) ja 14 perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköstä. Tiedonkeruussa mukana olevat organisaatiot poimivat tiedot potilastietojärjestelmistään ja ilmoittavat ne summatasolla THL:lle.

Hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia odottaneiden tiedot on kerätty 30.4., 31.8. ja 31.12. hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia odottavista. Vuoden 2021 alusta lähtien tiedot kerätään kerran kuukaudessa. Jonoryhmäkohtaista tietoa kerätään myös toteutuneista hoidoista kumulatiivisesti vuoden alun ja poikkileikkauspäivän välisestä ajankohdasta. Kumulatiiviset tiedot kerätään myös lähetteen käsittelyajoista.

Kaikista sairaanhoitopiireistä ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoitoa tarjoavista yksiköistä kerätään samat tiedot käyttäen Hilmo – Terveydenhuollon erikoissalat - luokituspohjaista erikoissalajaottelua sekä hoitoa odottavien kohdalla myös jonoryhmäkohtaista jaottelua. Tiedot toimitetaan THL:lle joko Excel- tai CSV-muodossa. Tiedonkeruun pohjana olevat Excel-taulukot ovat standardoituja.

Tietojen kattavuudessa pyritään sataan prosenttiin. Tietojen toimittamisessa THL:ään noudatetaan erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn seurannan ohjeistusta 2013. Tietojen kattavuus varmistetaan myös yhteistyössä valvontaviranomaisten kanssa.

### Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy tiedot poimitaan sairaanhoitopiirien ja perusterveydenhuollon potilastietojärjestelmistä. Tiedot ovat oikein, mikäli tiedonantajat ovat antaneet ne oikein. Tarvittaessa hoitoonpääsy tietojen oikeellisuutta ja laatua tarkastellaan yhdessä sairaanhoitopiirien ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoitoyksiköiden sekä tietojärjestelmätoimittajien kanssa. Lisäksi tietoja tarkastellaan tarvittaessa myös valvontaviranomaisten kanssa.

## Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Kiireettömän erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn sähköiset tilastoraportit päivitetään THL:n verkkosivuilla vuodesta 2021 lähtien kerran kuukaudessa. Tilastoraportti laaditaan 30.4., 31.8. ja 31.12. tilanteista.

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsytiedot julkaistaan THL:n verkkosivulla: <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/terveyspalvelut/hoitoonpaasy-erikoissairaanhoidossa>

## Tilastojen vertailukelpoisuus

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsytietoja on kerätty vuodesta 2005 lähtien, jolloin kiireettömään hoitoon pääsyn säännökset astuivat voimaan. Nykymuotoinen tiedonkeruu aloitettiin sairaanhoitopiireissä marraskuussa 2007, jolloin kysyttiin lokakuun lopun tilanteesta. Perusterveydenhuollon erikoissairaanhoitoyksiköt ovat tulleet vähitellen mukaan vuodesta 2008 lähtien.

Tiedonkeruun perussisältö pysyi lähes muuttumattomana vuoden 2012 loppuun saakka. Ohjeisiin tehtiin tuona aikana lukuisia tarkennuksia, esimerkiksi läheteiden käsittelystä, ostopalvelujen sekä palvelusetelien käytön vaikutuksesta hoitojonoihin. Joulukuusta 2008 alkaen tiedonkeruuseen sisällytettiin mukaan myös kiireellistä hoitoa odottavat potilaat, mutta ei päivystyspotilaita. Tiedon laatu ennen vuoden 2013 tiedon sisällön muutosta parantui vuosien myötä, kun kirjaamiskäytäntöjä yhdenmukaistettiin sairaaloissa. Myös tietojen poiminta potilashallinnon tietojärjestelmistä parantui ja yhdenmukaistui. Vuodesta 2013 alkaen on tietoja kerätty samojen ohjeiden mukaisesti ja ovat näin vertailukelpoisia keskenään.

Tiedonkeruun vastausprosentti on lähes sata sekä sairaanhoitopiirien että perusterveydenhuollon erikoissairaanhoitoa tarjoavien yksiköiden kohdalla. Järjestelmämuutokset ja versiovaihdokset sekä tietosisällön muutokset ovat aiheuttaneet tiedon laadun väliaikaista heikkenemistä aika ajoin ja tiedon puuttumista jostakin ajankohdasta. Perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköiden kohdalla tilanne vaihtelee, koska yksiköitä poistuu tiedonkeruusta. Koko maan tasolla tietojen vertailu on sen vuoksi ongelmallista eri ajankohtina. Perusterveydenhuollossa toteutettavan erikoissairaanhoidon määrittely ei ole täysin yksiselitteinen. Selkeitä valtakunnallisia kriteereitä määrittelyyn ei ole olemassa.

### *Tietosisällön muutokset 2013*

Tietosisältö muuttui vuoden 2013 alusta vastamaan paremmin terveydenhuoltolain erikoissairaanhoidon kiireettömään hoitoon pääsyn muutoksia. Tietosisällön muutoksista johtuen aikasarjat eivät ole vertailukelpoisia lähetetietoja lukuun ottamatta aikaisempiin vuosiin.

Hoitoa odottaviin lisättiin polikliinista hoitoa odottavat. Aikaisemmin mukana oli erikoissairaanhoidon avohoitotoiminnoista päiväkirurgia, invasiiviset kardiologiset tutkimukset ja hoidot, kuulon kuntoutus kuulokojeella ja psykiatriset tutkimukset ja psykoterapia. Polikliinisten hoitojen mukaan ottaminen hoitoa odottaviin lisää odottajien kokonaismäärää. Sillä ei pitäisi kuitenkaan olla vaikutusta yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden lukumäärään.

Jonottamisen syyluokitusten määrittelyä tarkennettiin mm. tapauksissa, joissa potilas ei lääketieteellisistä tai muista perustelluista syistä ole voinut ottaa tarjottua hoitoa vastaan. Määrittelymuutoksilla voi olla vaikutusta kerättäviin tietoihin.

Hoidon tarpeen arviointia seurataan erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn seurannan ohjeistuksen 2013 mukaisesti. Aikaisemmin hoidon tarpeen arviointia seurattiin ensimmäiselle käynnille odottavista. Tämä seuranta loppui vuoden 2012 joulukuuhun. Hoidon tarpeen arvioinnin seuranta toteutui ensimmäisen kerran 30.4.2013 tiedonkeruun yhteydessä.

Hoidon tarpeen arviointia koskevat tiedot ovat osittain puutteelliset, koska kaikki tietojärjestelmät ja poimintaohjelmat eivät sisällä jonottamisen syykoodia: hoidon

tarpeen arviointi. Kirjaamisessa on myös ongelmia, koska hoidon tarpeen arviointia tulkitaan eri tavalla eri sairaaloissa eikä se käsitteenä ole yksiselitteinen. Edellä mainituista syistä tiedot hoidon tarpeen arvioinnin osalta eivät ole vertailukelpoisia.

Uutena ulottuvuutena (dimensiona) otettiin 2013 käyttöön yleisimmät hoitojonoryhmät. Aikasarja käynnistyi 30.4.2013 tilanteesta. Hoitoa odottavien tiedot kerätään sekä hoitoa odottavista että kumulatiivisesti toteutuneista hoidoista jonoryhmittäin. Kaikki palvelujen tuottajat eivät ole vielä pystyneet tuottamaan näitä tietoja.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kohdalla kerätään tiedot alle 23-vuotiailta. Hoitoa odottavien sekä hoidon tarpeen arviointia odottavien odotusaikatiedoissa käytetään terveydenhuoltolain edellyttämiä aikarajoja.

Kumulatiivisten hoitoonpääsyn toteutumatietojen keruu lopetettiin vuoden 2012 lopussa lähete- ja jonoryhmätietoja lukuun ottamatta.

Aineistosta julkaistiin myös erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn kehitystä koskeva tilastoraportti. Siihen liittyvä laatuseloste poikkeaa tästä laatuselosteesta, koska tilastoraportin aineisto perustuu aikaisemman tietosisällön mukaiseen aineistoon.

### **Selkeys ja eheys/yhtenäisyys**

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy tiedot sisältävät hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia odottavien tietoja kuntien ja kuntayhtymien tuottamiin palveluihin. Sairaanhoitopiirit ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköt tuottavat tiedot THL:n ohjeistuksen mukaisesti. Tietojärjestelmillä ja osittain erilaisilla tulkinnoilla esim. hoitoon pääsyn arvioinnista on vaikutusta tietojen yhtenäisyyteen.

### **31.08.2021 tilannetta koskevat erityiskysymykset**

#### **Sairaanhoitopiirit**

Kymenlaakson sairaanhoitopiirillä on hoitoonpääsyn seurantatiedoissa huomattavia virheellisistä kirjaamisesta johtuvia ongelmia, joita selvittää parhaillaan.

Lapin sairaanhoitopiirin hoitoonpääsyn seurantatiedoissa on kirjausvirheistä johtuvia ongelmia. Tästä syystä kaikkia hoitoa odottavia ei ole kirjattu järjestelmään ja näin ollen yli puoli vuotta hoitoa odottavien lukumäärät ovat suhteellisen korkeita. Kirjaamisohjeita tarkennetaan parhaillaan sairaanhoitopiirissä.

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, Sydänkeskus Oy:ssä on tehty potilastietojärjestelmän vaihto, samoin Coxa Oy:ssä on tehty potilastietojärjestelmään vaihto ja nämä saattavat vaikuttaa hoitoonpääsy lukuihin. Luvuissa saatta olla myös pienissä määrin kirjaamisvirheitä.

Etelä- Karjalan sairaanhoitopiirin hoitoonpääsyn seurantatiedoissa saattaa olla potilastietojärjestelmästä johtuvien toiminnallisuuksien vuoksi joitain virheellisyyksiä. Tätä asiaa korjaamaan on perustettu hoitoonpääsyn data kuntoon- hanke täyttämään tarpeita käytännön haasteista sekä yhteneväisestä ohjeistuksesta.

Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri hoitoonpääsyn lukuihin on vaikuttanut toistuvat salisupistukset, mitkä ovat johtuneet henkilökunta pulasta.

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin hoitoonpääsyn seurantatiedoissa saattaa olla kirjausvirheistä johtuvia ongelmia. Asiaan on kiinnitetty huomiota ja tehty toimenpiteitä asian korjaamiseksi.

Helsingin- ja uudenmaan sairaanhoitopiirin hoitoonpääsyn seurantatiedoissa voi esiintyä puutteita johtuen potilastietojärjestelmän käyttöönotosta. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä potilaiden hoidon tarpeen arviointi tehdään pääosin lähetteen perusteella eikä erillistä hoidon tarpeen arvioinnin ajanvarauskäyntiä erikoislääkärin vastaanotolle tarvita. Ajanvarauskäyntien kirjaamis- ja raportointierot vaikuttavat sairaanhoitopiirin hoitoonpääsytilanteiden vertailukelpoisuuteen.

Vaasan sairaanhoitopiirin alueella hoitoonpääsyn lukuihin on vaikuttanut tiedostetut ongelmat kirjaamiskäytännöissä. Siihen on kiinnitetty huomota asian korjaamiseksi.



## Perusterveydenhuollon erikoissairaanhoitoyksiköt

Pietarsaaren soten potilastietojärjestelmästä ei saa hoidon tarpeen arviointia odottavien tietoja. Pietarsaaren sotessa on lakkautettu Korva-, nenä- ja kurkkutautien vastaanotto toiminta.

Kuusamon perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa erikoissairaanhoidossa hoitoa odottavien lukumäärien ja odotusaikojen raportoinnissa on ilmennyt virhe, jonka on todettu alkaneen jo vuonna 2017. Ongelmaa on ratkottu yhdessä tietojärjestelmätoimittajien kanssa. Hoitoonpääsytiedot eivät jostain syystä ole tilastoituneet kuten niiden olisi pitänyt. Potilastietojärjestelmän raportoinnin mukaiset hoitoa odottavien lukumäärät ovat vain kasvaneet, vaikka todellisuudessa jonoja ei Kuusamossa erikoissairaanhoitoon ole ja ajan erikoislääkärille saa nopeasti. Ongelmana on läheteiden jääminen avoimeen tilaan. Kuusamossa jatketaan edelleen työtä tilastointiongelman korjaamiseksi ja ajantasaisen tiedon saamiseksi.

Varkauden perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon psykiatrian luvuissa on virheitä, jotka johtuvat ohjelmistovirheestä tai virheestä läheteen käsittelyssä. Hoidon tarpeen arviointi tehdään heti läheteen saapumisen jälkeen, joten hoidon tarpeen arviointia ei tarvitse odottaa. Lasten- ja nuorten mielenterveyspalveluissa ei ole yli 90 vuorokauden odotusaikojakaan eikä hoidon tarpeen arviointia tarvitse odottaa. Yksittäiset liian pitkät odotusajat ovat läheteen käsittelyyn liittyviä virheitä tai ohjelmistovirheitä. Lisäksi on huomattu raportointijärjestelmässä häiriö heinäkuussa 2021, mikä aiheuttaa virheellisiä lukuja tai luvut puuttuvat kokonaan. Asiaa korjataan.

Heinolan perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon odotusajan mediaanitietoihin vaikuttaa pidentävästi se, että jonottamisen syy on jäänyt yksittäisissä tapauksissa väärään tilaan potilaan perueessa varatun ajan ja hänelle on varattu uusi aika.

Helsingin perusterveydenhuolto ei toimita erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn tietoja potilastietojärjestelmän käyttöönoton vuoksi. Järjestelmän tuottamassa raportissa vielä paljon puutteita ja virheellisyyksiä, joten tietoja ei ole voitu toimittaa. Asiaa selvitetään.

Kuopion perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon pääsyn tietoihin huomio, että nuorisopsykiatrian lähetejono on toistaiseksi suljettu 15.5.2021 alkaen.

Pietarsaaren perusterveydenhuollon järjestelmässä erikoissairaanhoidon poliklinikka toiminnasta on lopetettu korva-, nenä- ja kurkkutautiennon vastaanotto. Muu toiminta jatkuu normaalisti.

Rauman sairaalassa on päättynyt erikoissairaanhoidon toiminta. Se on siirtynyt 1.7.2020 lähtien osaksi Satakunnan sairaanhoitopiirin toimintaa.

Turun perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn tilastoinnissa kaikki muut poliklinikkatoiminnot jatkuvat, mutta kardiologian ja reumatologian poliklinikat ovat siirtyneet Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirille ja näkyvät heidän tilastoinneissaan.

**THL on ohjeistanut, että hoitoa odottaviin tietoihin sisällytetään sekä potilaan että organisaation peruuttamat jo sovitut hoitoajat koronavirusepidemian takia.**